

skulle kunna ske rätt hastigt, men ännu har ej vederbörande haft tillfälle att verkställa den.

Sådant är nu kantorsfrågans läge, sett särskilt från den ekonomiska sidan. Men vi få också se frågan från kyrkomusikalisk synpunkt. Kyrkosångens och kyrkomusikens höjande har också framstått såsom ett viktigt moment redan vid kantorsfrågans första framträdande genom klockarepetitionen. De böra ej heller skiljas åt. Förutsättningen för höjandet av kyrkomusiken och -sången är i lag stadgad skyldighet för församl. att tillsätta examinerad och kvalificerad tjänsteinnehavare, samt att en rimlig lön tillerkännes honom. Om således en allmän förbättring i kyrkomusikaliskt hänseende, på grund av att berörda förutsättning saknas, icke kunnat ske, kunna vi dock till vår glädje konstatera, att intresset för god och värdig musik och sång vid våra gudstjänster är betydligt större nu än förr. Detta intresse har på ett framträdande sätt visat sig ge-

nom det betydelsefulla samarbete, som kommit till stånd mellan Kyrkosångens vänner och Sveriges allm. organist- och kantorsförening. Samarbetet har utåt framträtt särskilt i gemensamma utbildningskurser för präster och organister samt i regelbundet återkommande gemensamma s. k. kyrkosångsmöten. Detta fruktbara samarbete för en renässans inom vår kyrkliga musik och sång är säkerligen även av stor betydelse för hela kantorsfrågans lyckliga lösning. Kyrkosångsmötet år 1924 och kyrkomötet år 1925 vittna om ökad förståelse för vår strävan. Betrakta vi således kantorsfrågan i sin helhet, kunna vi med tillfredsställelse märka, att dess nuvarande läge är trots alla motgångar och svårigheter ljusare än man kanske förmodat.

Må vi därför hoppfullt samla oss eniga och starka till fortsatt kamp, tacksamma för det bistånd vi kunna få av dem, som av intresse för vår rättvisa sak vilja räcka oss en hjälpande hand. O. Björstedt.

Passionsmusik i Stockholm.

I.

Heinrich Schütz' Matteuspassion utfördes Midfastosöndagen i Storkyrkan under ledning av storkyrkokantorn Carl Lambère och under medverkan av storkyrkoorganisten David Wikander, den förstärkta kyrkokören, hrr John Johanson, Einar Ralf, Gustaf Sjöberg m. fl. Verket gavs, för första gången i Sverige, i samma kyrka och av samma medverkande Midfastosöndagen för ett år sedan, vilken dag sålunda kan betecknas som en märkesdag i Stockholms kyrkomusiks historia. Ty efter detta andra framförande kan fastslås, att Schütz' mer än två-

hundrafemtio år gamla passionsmusik förmår att gripa och uppbygga även vår tids människor och att tanken att låta detta verk ingå som ett led i den kyrkliga passionsfirningen är god och genomförbar.

Att Schütz' musik varit av ofantligt stor betydelse för Johann Sebastian Bach synes uppenbart. Det förefaller till och med, som om Bach i sin Matteuspassion i fråga om uppläggningen av vissa delar haft Schütz' verk med samma namn till förebild i långt högre grad än vad som nu för tiden skulle anses lovligt utan att bliva beskylld för att vara plagiator. Man jämföre t. ex.

lärjungekören »Herre, är det jag», de falska vittnenas uppträdande, Jesusorden »Eli, Eli» och dess översättning m. m. Mot ett dylikt antagande står emellertid Schweitzers uttalande, att Bach icke ens känt till Schütz' musik. I Bachs notbibliotek skulle icke Schütz varit representerad, vilket, menar Schweitzer, borde ha varit fallet, om Bach ägt kännedom om sin store föregångare.

Verket, som är skrivet för soli och kör och utan beledsagning av instrument, utföres i Storkyrkan i enlighet med den av Arnold Mendelssohn gjorda bearbetningen. Ehuru denna bearbetning, som huvudsakligen består däri, att såväl recitativ som körer försetts med orgel- eller pianoackompanjemang, är utomordentligt pietetsfullt verkställd, instämmer man i bearbetarens i företalet till den nya editionen uttalade mening, att ett *a capella-utförande* vore det mest stilfulla. Detta skulle dock ställa ännu större krav på de medverkande. Å andra sidan kan det ej förnekas, att det harmoniska underlaget är ägnat att bereda större omväxling och göra verket mera mottagligt för nutidens lyssnare.

I motsats till vad som är fallet i Bachs Matteuspassion förekomma här ej alls rent lyriska moment i form av arioson, arior och körer. Hos Bach ligger som bekant tyngdpunkten just i dessa betraktelser, som den troende själen anställer inför evangelistens berättelser. På Schütz' tid insattes på motsvarande ställen koraler, i vilka församlingen fick deltaga. En del av dessa koraler utfördes av kören *a capella*. Detta bruk tillämpas vid Storkyrkans framförande och är av gripande verkan. Dock kan ifrågasättas, om icke i stället för Bach-koralerna de av Arnold Mendelssohn anvisade tonsatserna från Schütz'

tid här äro mera på sin plats. Bach klingar vid sidan om Schütz något för modern.

Utförandet lände de medverkande till stor heder, och den med dylika ämbetsgöromål förtrogne märkte nogsam, att ett intensivt och kärleksfullt arbete nedlagts på in-studeringen. För åhöraren blev stunden nu liksom förra gången en rikt givande gudstjänst, och man må i den kyrkointresserade allmänhetens namn livligt önska, att verket hädanefter måtte varje Midfastosöndag återkomma i Storkyrkan.

David Ahlén.

II.

Engelbrektskyrkans framförande av Bachs Matteuspassion och Schütz' Jesu sju ord på korset.

Redan tidigt under medeltiden var det i kyrkan brukligt att under den »stilla veckan» läsa lidandeshistorien »dramatiskt» d. v. s. fördelad på flera personer.

Det är från denna källa vi hava att söka själva upprinnelsen till Bach's Matteuspassion. Den är ju passionsmusikens höjdpunkt och i så måtto avslutning, att något fullt likvärdigt verk över det höga ämnet sedan ej har sett dagen. Man kan visserligen erinra om, att t. ex. Kiel's Kristus har ganska mycket av den äldre passionens både kraftfullhet och känslodjup. Men Matteuspassionen är dock något för sig både till omfång och innehåll. Det berättande evangeliets uttrycksmättade slagfärdighet, de lyriska scenernas skönhet och omväxling och framförallt användandet av den lutherska koralsången som meditative vilopunkter vid den heliga historiens höjdpunkter: allt detta utgör ett helt, som måste gripa varje ej fullkomligt oemottagligt sinne. Härtill behövs ej en gång musikaltet. Bach's passionsmusik är i så

måtto folklig och enkel, att den griper omedelbart. För den musikkunnige tillkommer sedan avlyssnandet av partituret med dess överväldigande lärdom och otaliga fångslande smådetaljer, såväl rent musikaliska som symboliskt-religiösa. Men det är dock musik, som ej är skriven för sin egen lärdoms och skönhets skull utan till församlingens tjänst.

Därför kan det numera för varje år återkommande uppförandet i Engelbrektskyrkan på Långfredagens afton med rätta betraktas som de senare årens viktigaste nya inslag i Stockholms musiklivs alltför brokiga vävnad.

Och församlingen lyssnar gärna. Även denna gång var den stora kyrkan fylld till sista plats, när David Åhlén höjde sin taktpinne. Och ytterst få voro de, som avlägsnade sig före den över 3 timmar långa konsertens slut.

Utförandet bjöd denna gång på några nya solister, mer eller mindre förtrogna med stilen. Bäst var fröken Tirén i altsoli, ehuru hon ej äger företrädarinnans instrumentala stämma och säkerhet. Fröken Mörner och herr Beyron äro skolade för och inställda på uppgifter av annat slag. Av de förutvarande har herr Einar Ralf med åren utbildat sitt föredrag av evangelistens parti med dess oerhörda svårighe-

ter till ett konstverk av rang, med framgång besegrande själva röstens motsträvighet. Även herr Johanson sjöng välf som Kristus. Bland de övriga märktes herr Simon Holmberg som en kunnig tolkare av basens soli. Kören lät oftast bra, ibland praktfullt. Gosskören hördes som vanligt ej tillräckligt. Jag har en gång hört en trumpet hjälpa pojkar. Det var icke stilfullt, men det lät utmärkt. Koralen avtecknade sig då — som meningen är — liksom i eldskrift mot de bägge andra körernas polyfona vävnad. Vid cembalon satt herr Albin Rude, vid orgeln direktör Oskar Lindberg. Herr Kjellström spelade vackert violinsoli i ett par arior.

På Palmsöndagen gavs på samma plats och under samma förfarna ledning Schütz' »Jesu sju ord på korset». Det korta verket består av inlednings- och avslutningskörer, ett par korta instrumentalsatser samt evangeliet. Detta sistnämnda sjunges ibland flerstämmigt. Kretzschmar anmärker, att detta ger ett intryck av mystik. Jag var vid åhörandet oförberedd och kan intyga, att så verkligen är fallet.

Av denna redogörelse bör då kunna framgå, att vi under lidandesveckan åtminstone musikaliskt värdigt ställts inför vårt släktes största tanke: offrets vanda och kraft.

Laicus.

Om sakristians helgd.

En liten bönbok, ägnad dem som i Sveriges kyrka förrätta prästerlig tjänst inför Gud. Sammanställd av komministerrarna A. Adell och K. Peters. Gleerup 1926.

Vid vår kyrkogång. Bönbok sammanställd av komministerrarna A. Adell och K. Peters; eget förlag. 1924.

Inte sällan händer det, då man kommer in i en landsortskyrkas

sakristia, att man finner den centrala platsen upptagas av en spegel med en kam och en borste på dess hylla. Just på den plats, där man kunde vänta att få se ett krucifix ovanför den bönpall, där prästen för gudstjänsten under ensamhet och bön förberedde sig till sin heliga tjänst inför Gud, finner man